

ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİ DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF TEACHERS' CLASSROOM MANAGEMENT BEHAVIORS

Pınar UYGUN¹, Ahmet ALMIŞ², Ümit ATICI³

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

27.02.2023

Kabul Tarihi

19.03.2023

Anahtar Kelimeler

Öğretmen, sınıf, yönetim

Özet

Sınıf yönetimi, genel olarak, planlama, programlama, uygulama ve değerlendirme etkinliklerinin ilkelerini, teorilerini, kavramlarını, modellerini ve yöntemlerini belirli bir eğitim hedefine sistematik ve kavramsal olarak uygulama sürecidir. Öğrenme ortamlarının ve sınıftaki deneyimlerin tasarımı ve yönetiminin öğretmenlerin sorumluluğunda olduğu kabul edilmektedir. Sınıf yönetiminde eğitim amaçlarına ulaşmada en etkili unsur öğretmendir. Bu nedenle, öğretmenin sınıf yönetimi bilgisi arttıkça, öğrencilerin eğitim çabalarını yönetmeyi ve yönetmeyi daha kolay bulacağı varsayılmaktadır. Çalışmada 157 öğretmen üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarıyla kişisel özellikleri arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Article Info

Received

27.02.2023

Accepted

19.03.2023

Keywords

teacher, classroom, management

Abstract

Classroom management, in general, is the process of systematically and conceptually applying the principles, theories, concepts, models and methods of planning, programming, implementation and evaluation activities to a specific educational goal. It is recognized that the design and management of learning environments and classroom experiences are the responsibility of teachers. The most effective element in achieving educational goals in classroom management is the teacher. Therefore, it is assumed that as the teacher's knowledge of classroom management increases, students will find it easier to manage and manage their educational efforts. In the study, a questionnaire was applied to 157 teachers. According to the results of the survey, no relationship was found between teachers' classroom management behaviors and their personal characteristics.

1. GİRİŞ

Günümüzde toplumlar, bireylere belirli bilgilerin üstün bilgisini ve gerektiğinde bilgilerini uyarlayabilecek/değiştirebilecek gereksinimleri ve bu bilgilerle yeni bilgiler üreterek karşılaştıkları durumlara uyum sağlamayı amaçlamaktadır. İçinde bulunduğumuz çağ bilgi çağıdır ve bu çağ aynı zamanda ülkeler bilgi birliği olarak da bilinir. Çocuğun okulda karşılaştığı ilk eğitim basamağı olan okul öncesi dönemde verilen eğitimin amacı, öğrenci davranışlarını şekillendirmektir. Bu davranışların şekillenmesini sağlayan, öğrenci motivasyonunu ve ilgisini artıran, sorumluluk sahibi bireyler yetiştiren iyi bir eğitim sistemi

¹ Kaptan-ı Derya İlkokulu, İstanbul, e-mail: pinaryeniuygun@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5567-6727 (Sorumlu Yazar)

² Cumhuriyet İlkokulu, İstanbul, e-mail: ahmetcomplete@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1817-7782

³ Cumhuriyet İlkokulu, İstanbul, e-mail: aticiumit@gmail.com, ORCID: 0009-0004-7950-1605

büyük ölçüde iyi bir sınıf yönetimine bağlıdır. Sınıf tasarımı, organizasyonda öğretmen ve öğrenci arasındaki doğru etkileşimi, yeri, zamanı ve öğretim etkinliklerinin belirli öğretim yöntemlerini tanıyarak öğrenmeyi sağlamak ve sürdürmek için uygun koşullar ve sistemlerdir.

Sınıf yönetimi, genellikle arzulanan eğitim hedeflerine ulaşmak için bilinçli bir şekilde tasarlanmış ve uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinin genelliğinin incelenmesi olarak adlandırılır. Etkili eğitim ve iletişim süreçlerine ulaşmayı amaçlayan bir dizi faaliyet olarak ifade edilen sınıf yönetimi, etkili eğitim uygulaması için gereklidir. Sınıf yönetimi, istenmeyen davranışları ele alan ve sınıf performansını artıran bir araçtır.

1.1. Sınıf Yönetimi ve Öğretmen

Etkili sınıf yönetiminin en önemli bileşeni öğretmendir. Çünkü diğer faktörlerin belirleyicisi ve tamamlayıcısıdır (Gezgin, 2009). Etkili sınıf stratejilerini kullanan öğretmenler, sınıflarını etkili öğrenme ortamlarına dönüştürürler (Grooves ve Wootton, 2009). Sınıf tasarımının amacı; olumlu öğrenme ortamları oluşturarak etkili öğrenmeyi ve anlamlı öğrenmeyi desteklemek, öğrenci gelişim alanlarını desteklemek, özgüveni ve başarı oranlarını artırmaktır (Ming-Tak ve Wai-Shing, 2008).

Türkiye'de çoğu öğretmen davranış yönetiminde ödül-ceza yaklaşımını kullanmakta ve öğrenciler iyi bir şey yaptığında güler yüz ve çene sahibi olmaya çalışmaktadır (Akar ve ark., 2010). Ancak çocukların eğitimin her alanında (davranış yönetiminden öğrenme ve gelişime kadar) aktif olmaları gerekir. Öğrenci sayısının fazla olduğu bir sınıfta henüz sosyal becerileri gelişmemiş çocukları sıkılmadan bir amaca yönlendirmek, belli zamanlarda velilerinden ayrı tutmak çok zordur. Ayrıca öğretmenin bunları yaparken çocukların gelişim özelliklerine uygun stratejiler kullanması gerektiği düşünülürse okul öncesi öğretmenlerinin işinin karmaşıklığı ve yeterliliği görülebilir (Adıgüzel, 2016).

1.2. Araştırmanın Önemi

Sınıf politikası, öğrencilerin eğitim hedeflerini kolaylaştıran ve öğrenmelerini kolaylaştıran sınıf ortamları yaratmayı ve iyileştirmeyi amaçlayan bir dizi kural, kavram ve ilkedir. Öte yandan, sınıf yönetimi, öğrencilere kendilerini rahatça ifade etme ve yeteneklerini gösterme fırsatı veren, sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı yaratma sürecidir. Çeşitli araştırmacılara göre, sınıf yönetimi, öğretmenlerin öğrenme, sosyalleşme ve öğrenci davranışları dahil olmak üzere sınıftaki faaliyetlerini yönetmeye yönelik genel çabasıdır. Kaliteli bir eğitim için öğretmenlerin profesyonelliklerinin yanı sıra öğretme alışkanlıklarının

da geliştirilmesi gerekmektedir. Sınıf yönetimi, eğitim yönetiminin ilk ve en önemli bileşenidir. İyi eğitim yönetimi, iyi sınıf yönetimine dayanır.

Öğretmen iyi bir öğretmen olmanın yanı sıra etkili bir yönetici de olmalıdır. Etkili sınıf yönetiminde, öğrencilerin davranışları zorlama ve baskıyla değil, öğrencilere kendi öğrenme ortamlarını ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğretmekle kontrol edilir. Sınıf katılımı, öğrencilerin sorumluluk duygusu, öz-değerlendirme, özerklik geliştirmeleri ve kişisel kontrolü içselleştirmeleri için bir araç olarak görülmektedir. Öğretmen, sınıftaki yaşamı belirlenen hedeflere göre gerçekleştirmekten birincil derecede sorumludur. Başka bir deyişle, sınıftaki öğrenme ortamını ve yaşantılarını şekillendirmek ve yönetmek öğretmenin sorumluluğundadır. Bu nedenle, öğretmen sınıf tasarımının ilke ve tekniklerine aşina olmalıdır. Böylece sınıf hayatı daha keyifli, verimli ve ödüllendirici hale gelir. Fiziksel olarak yapılandırılmış sınıf ortamında, öğretmenlerin birincil rolü öğrencilerin kendi davranışlarını kontrol etmelerine yardımcı olurken aynı zamanda kabul edilebilir kurallar, stratejiler ve prosedürler geliştirmektir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının demografik özelliklerine göre tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerle anket uygulaması yapılmıştır.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi: öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterir mi? şeklindedir.

1.5. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları medeni duruma göre farklılık gösterir mi?
4. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları eğitim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları okuldaki görev süresine göre farklılık gösterir mi?
6. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları meslekteki görev süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Çalışma betimsel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre araştırılan bir olay, kişi veya nesnenin bağlamı ve doğası anlatılmaya çalışılır (Karasar, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 - 2023 eğitim - öğretim yılında İstanbul ili Sultanbeyli ilçesindeki öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 157 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek	f	%
	f	f		
	100	57	157	100

Tablo 1’e göre kadın katılımcı sayısı 100, erkek katılımcı sayısı 57 olmak üzere toplam katılımcı sayısının 157 olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Sınıf Yönetimi Ölçeği: Sınıf Yönetimi Ölçeğindeki maddelerin yanıt seçenekleri şöyle sıralanmaktadır:1) Hiç katılmıyorum, 2) Katılmıyorum, 3) Kararsızım, 4) Katılıyorum, 5) Tümüyle katılıyorum.

Ölçek, alan taraması yapılarak hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek üzerinde, ilköğretim okullarında çalışmakta olan öğretmenler ile eğitim fakültelerinin eğitim bilimleri bölümündeki akademisyenlerin görüşleri ve önerileri doğrultusunda gerekli değişiklikler ve düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayıları şöyledir: derse başlama ve ilgi çekme davranışları (0,78), cezalandırma davranışları (0,78), etkileşimsel davranışlar (0,80), ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları (0,80), uyarma davranışları (0,61), demokratik davranışlar (0,62), beklenti ve kurallara uyma davranışları (0,46). Ölçeğin tamamının açıkladığı Toplam Varyans %50,05 ve Cronbach-Alfa Güvenilirlik Katsayısı ise 0,90’dır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Oluşturulan anketler Google form üzerinden katılımcılara uygulanmıştır.

2.5. Veri Analizi

SPSS 26.00 programıyla yapılan analizlerde değişken sayısına göre T-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	F	p
Sınıf yönetimi davranışları	25-35	95	3,8495	,31182	2,342	,100
	36-45	51	3,7382	,26450		
	46-60	11	3,8114	,29419		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Sınıf yönetimi davranışları	Kadın	100	3,8185	,26621	,434	,109
	Erkek	57	3,7969	,35054		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının medeni duruma göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Sınıf yönetimi davranışları	Evli	82	3,7905	,31809	-,882	,301
	Bekar	75	3,8327	,27629		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının eğitim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Eğitim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Sınıf yönetimi davranışları	Lisans	129	3,8446	,27480	3,139	,302
	Yüksek Lisans	28	3,6545	,35571		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının okulda görev yapılan süre bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Okulda Görev Yapılan Süre Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Sınıf yönetimi davranışları	1-5 yıl	104	3,8375	,28430	1,018	,386
	6-10 yıl	34	3,7404	,33189		
	11-20 yıl	16	3,7750	,31950		
	21 yıl ve üzeri	3	3,8667	,27424		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının meslekte görev yapılan süre bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Meslekte Görev Yapılan Süre Bakımından İncelenmesi

	Meslekteki Kıdem	n	Ort.	ss	F	p
Sınıf yönetimi davranışları	1-5 yıl	33	3,8083	,28025	1,215	,306
	6-10 yıl	58	3,8608	,33633		
	11-20 yıl	55	3,7809	,27580		
	21 yıl ve üzeri	11	3,7023	,22843		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Etkili sınıf yönetimi olmadan, eğitim sisteminin nihai hedefi olan arzu edilen sürdürülebilir uygulamalara ulaşmak zordur. Sınıf, öğrencilerin ve öğretmenlerin bulunduğu yerdir. Eğitimin amacı olan öğrenci davranışının oluşumu burada başlar. Eğitim için özel ihtiyaçlar; sınıftaki öğrenci, öğretmen, politika ve diğer faktörlerdir.

Eğitim yönetiminin ve okul yönetiminin temel amacı, eğitim faaliyetlerinin etkinliğini artırmak ve eğitimin kalitesini yükseltmektir. Okul yönetiminin doğrudan sınıf yönetimi ile ilgili olmadığına dair bir zihniyet yanılgısı vardır. İşletme, okulun fiziki gelişimine veya gerekli araç ve gereçlerin ve eğitim olanaklarının sağlanmasına bağlı sayılır. Sınıf yönetimi öğretmenlerin sorumluluğu olarak kabul edilmektedir. Ancak eğitimde başarıyı artırmak için sınıf yönetimini geliştirme kavramı amaç olarak ele alınmalıdır. 157 öğretmen üzerinde yapılan anket uygulaması sonuçları aşağıdaki gibidir:

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yeşilyurt ve Çankaya'nın (2008) yapmış olduğu çalışma sonucu çalışmamızla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi

davranışlarının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Şahin ve Altunay (2011) yapmış olduğu çalışma sonucunda öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının mesleki kıdem ve okulda görev yapılan süre bakımından anlamlı farklılık oluşturmadığını tespit etmiştir.

4.1. Öneriler

Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları eğitim kurumları için en önemli konulardan biridir. Öğretmenler her zaman öğrencileriyle pozitif iletişim halinde olmalıdır.

Öğretim için önceden plân yapın ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun materyalleri önceden hazırlanması gerekir.

Öğrenci gelişimini takip eden değerlendirme (accountability) sistemleri geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, İ. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Akar, H., Tor, D., Tantekin Erden, F., & Şahin, İ. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 792-806.
- Gezgin, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri* (Yüksek lisans tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Grooves, E., & Wootton, F. (2009). *The everything classroom management book: A teacher's guide to an organized, productive, and calm classroom*. USA: Adams Media.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Ming-Tak, H., & Wai-Shing, L. (2008). *Classroom management: Creating a positive learning environment*. Hong Kong: Hong Kong University Pres.
- Şahin İ. Ve Altunay U. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları, *İlköğretim Online*, 10(3), 905-918.
- Yeşilyurt, E. ve Çankaya, İ. (2008). Sınıf yönetimi açısından öğretmen niteliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış 2008 7(23), 274-295.